

Helsingin yliopiston tieteentekijät ry:n puheenjohtaja Olli-Pekka Kasurinen, puhe lukuvuoden avajaisissa 2.9.2024

Sivistys on sana, joka esiintyy usein juhlapuheissa, etenkin näin sivistyksen juhlavuonna, joten mikäpä olisi luontevampi teema tälle puheelle. Valitettavasti vain kovin usein sivistyksen arvostus jää puheiden tasolle, vailla syvällisempää merkitystä. Yliopistona keskeinen ydintehtävä on vaalia sivistystä: synnyttää uutta tutkittua tietoa, kouluttaa uusia tieteentekijöitä ja asiantuntijoita, sekä vaikuttaa yhteiskunnallisesti valistaen. Mutta laadun sijaan, sivistyksen määrää mitataan tunnetusti määrääjassa valmistuneilla tutkinnoilla sekä jufo-luokituksilla.

Sivistys on keskeinen osa yliopistoyhteisöä, sillä me olemme niitä, jotka välittävät sivistystä eteenpäin uusille sukupolville, jotka vuorostaan välittävät sen eteenpäin omalla vuorollaan. Näin uuden lukuvuoden myötä yliopistoon on saapunut taas suuri joukko uusia opiskelijoita, jotka opetushenkilöstö yrittää runnoa oravanpyörän läpi tavoiteajassa. Nykyään opiskelijalla on entistä vähemmän aikaa sivupoluilla harhailemiseen ja oman yleissivistyksen kasvattamiseen, mutta ehkä maamme johdon tavoitteena onkin entistä kapea-alaisempi sivistys. Tohtorintutkintovaiheessakin pitäisi kohta saada väitöskirja ulos kolmen vuoden rahoituksella. Kunnollista monografiaa ei tuossa ajassa kirjoiteta, joten onkin luontevaa, että väitöskirjan pituusvaatimuksia lasketaan ja nyt väitöskirjaksi riittääkin kaksi artikkelia, poikkeustapauksissa jopa yksi. Ehkä voisimme lopulta palata Turun Akatemian aikaiseen perinteeseen, jossa professori kirjoittaa ohjattavalleen väitöskirjan, jota tämä sitten vain puolustaa väitöksessään. Tällä tavoin saisimme uusia tohtoreita alle vuodessa. Mutta jos vakavissaan puhutaan, niin tutkintoaikojen ja opinnäytetöiden pituuksien lyhentyessä, pitää tehdä kaikki mahdollinen sen takaamiseksi, ettei samalla laske myös suomalaisen tutkimuksen laatu. Suomalaisten tutkintojen vahvuutena on ollut juuri niiden laajuus verrattuna monien muiden maiden kapeampipohjaisiin tutkintoihin. Enkä usko, että meidän välttämättä kannattaa lähteä kilpailemaan tutkintotehtailussa, vaan panostaa jatkossakin määrän sijasta laatuun.

Ofta krossas en ung forskares rosa bild av att idka vetenskap ganska snabbt när hen lär känna den kontinuerliga ansökningsrumban. Genast efter att ha fått finansiering för en kort tid, måste man planera att söka nästa, istället för att kunna fokusera på den egna forskningen i fred. Det krävs ett slags uthållighet och passion att uthärda djungeln av

visstidsanställningar och korta stipendier. Mer än hälften av universitetets forsknings och undervisningspersonal arbetar med tidsbegränsade kontrakt och många har korta perioder av arbetslöshet mellan arbetsförhållandena och finansieringsperioderna. Bekanta och släktingar som arbetar utanför universitetet har ofta svårt att förstå varför smarta människor går med på så osäkra arbetsförhållanden. En del av oss blir trötta på vägen, men vi fortsätter att ägna långa dagar för att säkra den finländska bildningens framtid.

Yhteisöllisyys on keskeisessä roolissa sivistyksen säilyttämisessä leviämässä. Sivistys ei ole sidottuna kiviseiniin, mutta yhteisöllisyys pirstoutuu ja hiljainen tieto katoaa, jos kaikki jäävät vain etätöihin eivätkä kohtaa toisinaan muuten kuin puhuvina päinä tietokoneen ruudulla. Tilaratkaisut, jotka ajavat meitä entistä pienempiin ja huonosti työhön soveltuviin tiloihin käytännössä ajavat monet jäämään kotiin. On hyvä, että työelämässä on joustoa ja että toisinaan voi jäädä etätöihin, mutta samaan aikaan pitäisi olla myös aito mahdollisuus kokoontua työskentelemään yhdessä kampuksille ilman, että samalla häiritsee muita paikallaolijoita. Työtilaratkaisuissa pitäisi ottaa huomioon se, että toiset tarvitsevat tilaa ideoidakseen asioita yhdessä ja toiset tarvitsevat hiljaisuutta käydäkseen läpi lähdemateriaaleja ja kirjoittaakseen. Näitä ei voi tehdä samassa avotilassa.

Opetuksessakin tulee panostaa siihen, että opettajien ja opiskelijoiden välille syntyy aitoa vuorovaikutusta, jota ei ruudun välityksellä pääse syntymään, etenkin jos opiskelijat katsovat luentoa tallenteena.

Tuntuu erikoiselta sivistyksen vaalimiselta, että yliopistoille asetetaan tiukkoja tavoitteita kouluttaa entistä suurempi määrä ihmisiä ja samaan aikaan leikataan resursseista, tiloista ja henkilöstöstä. Tälläkin hetkellä rekrytointeihin kohdistuneet rajoitukset ovat tiukentuneet, joten tulevaisuudessa ei kaikkien määräaikaisten sopimuksia todennäköisesti jatketa ja osa sivistyksemme vaalijoista joutuu etsimään muita töitä. Rahoituksen tiukentuessa on ilo havaita, että Helsingin yliopiston sijoitustuotot ovat kasvaneet. Toivottavasti osa voitoista investoidaan henkilöstöön ja resursseihin, jotta voimme tehdä työmme paremmin.

Kaikesta tästä huolimatta koen, että yliopistoyhteisömme tekee hienoa työtä sivistyksen etulinjassa ja sivistyksen jatkuvuuden suurin tae on se yhteisöllisyys, jonka kaikki me yliopistolaiset: opettajat, tutkijat, hallinto, ja opiskelijat, jaamme keskenämme. On hienoa olla täällä yhdessä teidän kanssanne juhlistamassa uuden lukuvuoden alkua, tänäkin vuonna teemme työtä yhdessä tieteen ja sivistyksen puolesta.